

Nr 17.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i grunderna för äkta makars beskattning.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 276 av herr *Ebbe Ohlsson* och II: 208 av herr *Nilsson* i Svalöv m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte antaga

1) följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Häriigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) samt anvisningarna till 20 § punkt 2 samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse.

46 §.

3 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruk, som hon själv bedrivit, eller av rörelse eller eget arbete, må hon, i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 300 kronor.

Har gift man, som levt tillsammans med sin hustru och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och har den skattskyldiges hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, må mannen, i den mån inkomsten i förvärvskällan därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 300 kronor.

Avdrag enligt detta moment må icke för makarna tillsammans överstiga 300 kronor.

Anvisningar

till 20 §.

Från föreskriften om att skattskyldig ej må avdraga värdet av arbete, som i hans förvärvsverksamhet utförts av andre maken, föreligger såsom framgår av 46 § 3 mom. i vissa fall undantag i fråga om arbete, som utförts av gift kvinna.

Hemmavarande barn — — — 51 §.

Frågan om — — — 65 §).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1954; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1954 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1954 eller tidigare år.

2) följande

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576)
om statlig inkomstskatt.**

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

4 §.

2 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruk som hon själv bedrivit eller av rörelse eller eget arbete, må hon, i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, åtnjuta avdrag med 300 kronor eller, om hon haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, med 300 kronor jämte 10 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 1 000 kronor.

Har gift — — — 300 kronor.

Avdrag enligt — — — 1 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1954; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1954 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1954 eller tidigare år.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 208.

I 46 § 3 mom. kommunalskattelagen stadgas, att därest gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, haft inkomst av rörelse eller eget arbete, hon må i hemortskommunen erhålla avdrag med 300 kronor, om och i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår. Berörda s. k. förvärvsavdrag höjdes genom beslut av 1947 års riksdag till nyssnämnda belopp från tidigare gällande 200 kronor.

Motsvarande bestämmelser i förordningen om statlig inkomstskatt innefattas i 4 § 2 mom. Enligt den lydelse sagda författningsrum erhöll år 1947 utgjorde förvärvsavdraget vid den statliga beskattningen hälften av den gifta kvinnans inkomst av rörelse eller av eget arbete, dock högst 1 000 kronor. Förvärvsavdraget i denna form tillämpas emellertid sista gången vid 1953 års taxering. Ifrågakvarande författningsrum har nämligen erhållit ny lydelse jämlikt beslut av 1952 års riksdag. De nya bestämmelserna, som

gäller från och med 1954 års taxering, innebär i huvudsak följande. Gift kvinna med inkomst av rörelse eller av eget arbete erhåller, i den mån inkomsten därtill förslår, avdrag med högst 300 kronor eller, om den gifta kvinnan haft hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, med 300 kronor jämte 10 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 1 000 kronor. Vidare är gift man, som haft inkomst av jordbruksfastighet eller av rörelse och vars hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, berättigad att, om och i den mån inkomsten i förvärvskällan därtill förslår, åtnjuta avdrag med 300 kronor. De nu nämnda avdragen må dock för makarna tillsammans icke överstiga 300 respektive 1 000 kronor.

Efter år 1947 har frågan om förvärvsavdragets utformning behandlats i två av sakkunniga avgivna betänkanden, därvid olika förslag härutinnan framlagts. I sitt år 1949 avlämnade betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar (SOU 1949:47) föreslog sålunda *sambeskattningssakkunniga*, att förvärvsavdraget såväl vid den kommunala som den statliga beskattningen skulle utsträckas till att avse gift kvinnas inkomst av jordbruksfastighet, rörelse, tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet. Samtidigt föreslogs emellertid den inskränkningen att avdraget endast skulle avse inkomst, vilken härrörde av arbete, som kvinnan utfört i förvärvskällan. Härutöver föreslog *sambeskattningssakkunniga* att förvärvsavdrag inom nyssnämnda inkomstslag även skulle åtnjutas vid s. k. faktisk sambeskattning, d. v. s. i fråga om hustrur som biträdde mannen i dennes verksamhet. Rörande förvärvsavdrag från inkomst av jordbruk och rörelse anförde *sambeskattningssakkunniga* bl. a. följande. Avdragsrätt borde tillkomma gifta kvinnor, som vore egna företagare, förutsatt att de själva toge del i arbetet i icke alltför obetydlig omfattning. Att gift kvinna dreve egen rörelse förekomme tämligen ofta, däremot torde endast undantagsvis inträffa, att en med sin man sammanlevande hustru själv dreve jordbruk, i vilket hon gjorde personlig arbetsinsats. För båda nämnda kategorier borde gälla att kravet på ett verkligt deltagande i arbetet från den gifta kvinnans sida noga upprätthölls. I allmänhet torde dock i det enskilda fallet sådant deltagande vara för taxeringsnämnden känt eller kunna utan större omgång kontrolleras.

Sambeskattningssakkunnigas förslag i denna del mötte vid remissbehandlingen en ingående kritik, bl. a. från överståthållarämbetet och ett flertal länsstyrelser.

I betänkande angående den statliga direkta beskattningen (SOU 1951:51) yttrade *1949 års skatteutredning* rörande sambeskattningssakkunnigas förslag bl. a., att den kritik förslaget mött vid remissbehandlingen finge särskild tyngd därigenom, att de myndigheter som hade ansvaret för taxeringarna nästan enstämmigt ställt sig avvisande eller gjort allvarliga erinringar mot förslaget. Kritiken visade att en lösning av frågan enligt de av sambeskattningssakkunniga föreslagna grunderna icke vore praktiskt genomförbar. Skatteutredningen diskuterade därefter olika möjligheter att utforma

förvärvsavdraget. Utredningen fann att därest kravet på förvärvsavdrag även för gifta kvinnor, som biträdde mannen i dennes förvärvsverksamhet, icke kunde avvisas såsom obefogat, annan möjlighet icke torde stå öppen än att för deras del införa ett fast förvärvsavdrag till visst lägre belopp att medgivas efter generella grunder. Att avdraget bestämdes lägre än för hustrur med egen arbetsinkomst torde få anses motiverat därigenom, att de i mannens verksamhet sysselsatta hustrurna vanligen hade sitt arbete förlagt till hemmet och kunde disponera sin tid på ett friare sätt, varigenom arbetet för deras del medförde mindre avbräck och kostnader än om de haft förvärvsarbete utanför hemmet. Vad anginge frågan om förvärvsavdrag för hustru med egen inkomst av jordbruk påvisade utredningen vissa svårigheter att rättvist avväga ett sådant avdrag gentemot, å ena sidan ett eventuellt avdrag för hustru, som biträdde sin man i jordbruket, och å andra sidan, förvärvsavdrag för gift kvinna med inkomst av rörelse. Utredningen uttalade vidare, att risk för överflyttning av jordbruk på hustrun uppkomme, därest ett visst lägre förvärvsavdrag infördes för hustru som biträdde mannen i jordbruket, och ett annat högre avdrag stipulerades, om hustrun själv dreve jordbruket. Sammanfattningsvis anförde 1949 års skatteutredning, att enligt utredningens mening förvärvsavdraget icke kunde bibehållas i skattesystemet — och än mindre höjas — utan att fråga måste uppkomma om att samtidigt införa ett liknande avdrag för gifta kvinnor, vilka deltog i mannens jordbruk eller rörelse men vilka enligt gällande bestämmelser icke självständigt taxerades för värdet av sitt däri nedlagda arbete. En sådan utvidgning av förvärvsavdraget vore emellertid icke praktiskt genomförbar. Det dittills gällande förvärvsavdraget hade, främst på denna grund, ansetts vara behäftat med så stora brister, att det borde avlägsnas ur skattesystemet eller åtminstone väsentligt beskäras. Förutsättningar för en sådan reform hade ansetts föreligga, om den genomfördes i samband med den sänkning och omläggning av den statliga inkomstbeskattningen, som utredningen i övrigt föreslog. För att möjliggöra en övergång hade det dock visat sig nödvändigt att behålla förvärvsavdraget till någon mindre del. För att detta skulle kunna ske utan att fog för ett motsvarande avdrag för jordbrukare- och rörelseidkarehustrur skulle uppkomma och därigenom syftet med reformen omintetgöras, borde avdraget dock icke bestämmas högre än till 300 kronor, fast belopp. Avdraget komme därigenom att överensstämma med det förvärvsavdrag, som utginge vid den kommunala beskattningen.

Skatteutredningens förslag i denna del var icke enhälligt. Fem ledamöter av utredningen ansåg att förvärvsavdraget för yrkeskvinnor icke kunde beskäras så hårt som till 300 kronor utan borde medgivas med högre belopp.

I proposition nr 213 till 1952 års riksdag med förslag till omläggning av statsbeskattningen anförde chefen för finansdepartementet bl. a. följande. De till utredningens förslag avgivna reservationerna visade, att frågan om äkta makars beskattning icke skulle kunna lösas i enighetens tecken om utredningens förslag nu framlades ograverat. I det läge, vari frågan sålunda kommit, förordade departementschefen dels att förvärvsavdraget till yrkeskvinnor på visst sätt utvidgades utöver vad utredningen före-

slagit och dels att förvärvsavdrag efter vissa generella grunder infördes även för hustrur vilka deltog i mannens jordbruk eller rörelse. Departementschefen föreslog, att ett fast förvärvsavdrag om högst 300 kronor skulle beräknas för gifta kvinnor med inkomst av rörelse eller eget arbete. Beträffande sådana gifta kvinnor med barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, förordades att förvärvsavdraget, i den mån inkomsten därtill försloge, skulle utgöra 300 kronor jämte 10 procent av inkomsten, sammanlagt dock högst 1 000 kronor. Beträffande hustru, som deltog i mannens jordbruk eller rörelse, föreslogs förvärvsavdraget skola medgivas mannen med ett fast belopp av 300 kronor.

Av de vid 1952 års riksdag i anledning av propositionen väckta motionerna må här erinras om motionerna I: 212 (av herr Ewerlöf m. fl.) och II: 284 (av herr Hjalmarson m. fl.) ävensom motionerna I: 213 (av herr Nils Theodor Larsson) och II: 135 (av herr Jonsson i Skedsbygd m. fl.), i vilka framställtts yrkande att förvärvsavdrag även vid den kommunala beskattningen skulle kunna medgivas gift man, vars hustru arbetat i mannens förvärvskälla. I de förstnämnda två motionerna yrkades därjämte bl. a., att förvärvsavdrag skulle medgivas gift kvinna med inkomst av egen jordbruksfastighet.

I sitt i anledning av propositionen jämte motioner avgivna betänkande nr 50 tillstyrkte 1952 års bevillningsutskott propositionen i vad den avsåg gift kvinnas förvärvsavdrag. Betänkandet godkändes av riksdagen. Beträffande yrkandena om avdrag för gift man jämväl vid den kommunala beskattningen yttrade utskottet:

»Då emellertid, beträffande kategorien gifta yrkeskvinnor, den för kvinnor med barn föreslagna påbyggnaden av 300-kronorsavdraget icke avser annat än den statliga beskattningen, anser utskottet att den utvidgning av avdraget som nu föreslås beträffande de i jordbruk och rörelse sysselsatta hustrurna icke heller bör ifrågakomma annat än vid statlig beskattning.»

I de föreliggande motionerna har anförts i huvudsak följande. Det s. k. förvärvsavdraget utginge icke för närvarande till hustru, som självständigt dreve jordbruk. Icke minst med hänsyn till att makar enligt den vid 1952 års riksdag genomförda ändringen kunde erhålla avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt med 300 kronor, under förutsättning att mannen dreve jordbruk och hustrun biträdde honom, förefölle det rimligt att hon — i det fall hon själv dreve jordbruk — tillerkändes viss avdragsrätt. Att därvid göra någon skillnad mellan henne och t. ex. hustru som dreve rörelse syntes icke böra komma i fråga. Den vid 1952 års riksdag genomförda ändringen, varigenom gift man som i sin förvärvsverksamhet inom jordbruk eller rörelse biträdades av hustrun tillerkändes ett avdrag å högst 300 kronor, gällde endast den statliga beskattningen. Skälen för en sådan reform måste emellertid vara lika starka beträffande taxeringen till kommunal inkomstskatt. Det torde icke kunna göras gällande, att ett genomförande av en sådan ändring skulle ha något nämnvärt inflytande på kommunernas skatteunderlag. Genom den nya kommunindelningen hade kommunerna fått

en sådan storlek att skatteunderlaget icke längre företedde så stor känslighet. Den allmänna höjningen av inkomstnivån hade också starkt medverkat därtill.

Utskottet. Gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och som under större delen av beskattningsåret har varit bosatt här i riket, äger vid inkomsttaxering rätt till särskilt avdrag, s. k. förvärvsavdrag, om hon haft inkomst av rörelse eller eget arbete. — Har den gifta kvinnan haft inkomst av egen jordbruksfastighet är hon däremot icke berättigad till avdrag som nu sagts. — Förvärvsavdraget är vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt begränsat till högst 300 kronor. Om den gifta kvinnan har hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, må avdrag vid statsbeskattningen dock medgivas med högst 1 000 kronor. Vid taxering till statlig inkomstskatt äger gift man, som haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och vars hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, åtnjuta avdrag med 300 kronor. Detta avdrag vid s. k. faktisk sambeskattnings har icke någon motsvarighet vid den kommunala taxeringen. De nu återgivna reglerna i fråga om taxering till statlig inkomstskatt tillkom i samband med den av 1952 års riksdag beslutade omläggningen av statsbeskattningen.

I de föreliggande, likalydande motionerna I: 276 och II: 208 har hemställts om sådan ändring i bestämmelserna om förvärvsavdrag att gift kvinna med inkomst av jordbruk, som hon själv bedrivit, skall vara berättigad till dylikt avdrag i samma omfattning som nu gäller i det fall, att hon har inkomst av rörelse eller eget arbete. Denna av motionärerna förordade ändring har sålunda avseende å taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt. Därjämte har i motionerna yrkats att gift man, vars hustru biträder honom i hans förvärvsverksamhet — jordbruk eller rörelse — skall erhålla rätt till avdrag vid den kommunala taxeringen enligt samma regler som nu gäller vid statsbeskattningen.

Utskottet vill i anledning av förevarande motionsyrkanden till en början framhålla, att den utformning som förvärvsavdraget erhållit i samband med föregående års omläggning av statsbeskattningen närmast är att uppfatta såsom resultatet av en sammanjämkning av skilda ståndpunkter. Nu gällande ordning kan sålunda icke sägas återspegla en enhetlig princip. Detta förhållande ter sig dock mindre väsentligt då resultatet av statsskatteomläggningen, vilken också innefattade höjning och ändrad avvägning av ortsavdragen m. m., innebär skattelättnader för de gifta yrkeskvinnorna. För sin del är utskottet av den uppfattningen, att förvärvsavdraget för gift kvinna ävensom gift mans avdrag vid faktisk sambeskattnings i och för sig måste anses såsom en mindre önskvärd komplicering icke blott av själva beskattningsreglerna utan framför allt av taxerings- och uppbördsförfarandet. 1949 års skatteutredning syftade också till en lösning som skulle göra det möjligt att undvara förvärvsavdraget vid den statliga beskattningen. Emellertid har bland annat av skäl som nyss nämnts denna strävan icke kunnat fullföljas. Utskottet vill även erinra om det inhördes samband, som råder mellan ut-

formningen av förvärvsavdraget, Ortsavdragens avvägning och storlek samt vid statsbeskattningen skatteskalornas uppbyggnad.

Rörande de två nu föreliggande motionsyrkandena kan ytterligare anföras följande.

Yrkandet att rätt till förvärvsavdrag måtte införas för gift kvinna med inkomst av jordbruk, som hon själv bedrivit, torde böra uppfattas så, att därmed avses inkomst av den gifta kvinnan tillhörig jordbruksfastighet, till vilken inkomst hon bidragit genom eget arbete. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, hade sambeskattningsakkunniga i sitt år 1949 avgivna betänkande föreslagit sådant avdrag vid såväl den kommunala som den statliga beskattningen. Förslaget föranledde emellertid ingen lagstiftningsåtgärd. Även 1949 års skatteutredning hade övervägt möjligheterna av ett sådant förvärvsavdrag, men utredningen, som i princip ansåg att förvärvsavdraget borde avskaffas, föreslog icke något förvärvsavdrag för detta fall. Skatteutredningen uttalade därvid farhågor för att ett sådant avdrag skulle stimulera till överflyttning av jordbruksfastigheter. Icke heller förordades i propositionen nr 213, som låg till grund för de av 1952 års riksdag antagna bestämmelserna angående förvärvsavdrag vid den statliga beskattningen, införande av rätt till förvärvsavdrag för gift kvinna med inkomst av jordbruksfastighet. Erinras må vidare att motionsyrkande av enahanda innebörd som det nu behandlade avlogs av föregående års riksdag.

Utskottet vill framhålla att, därest en diskussion rörande detta spörsmål såsom en isolerad företeelse över huvud är möjlig och överväganden av enbart principiell natur skulle vara vägledande för ett ställningstagande, synes en utvidgning av rätten till förvärvsavdrag böra omfatta icke blott inkomst av jordbruksfastighet utan även inkomst av annan fastighet t. ex. hyresfastighet. Även gift kvinnas inkomst av egen villafastighet, som användes till familjebostad, skulle i princip berättiga till förvärvsavdrag. Det nu anförda visar enligt utskottets mening, att enbart principiella synpunkter icke kan tillåtas bli avgörande för utformningen av rätten till förvärvsavdrag. Vid den föregående år genomförda omläggningen av statsbeskattningen utsträcktes icke rätten till förvärvsavdrag att gälla andra inkomster än vad tidigare varit fallet, och utskottet finner icke att motionärerna anført bärande skäl för en utvidgning av denna rätt.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda de föreliggande motionerna i vad de avse utsträckning av rätten till gift kvinnas förvärvsavdrag.

Beträffande det i föreliggande motioner framställda yrkandet att det från och med innevarande beskattningsår vid den statliga beskattningen medgivna avdraget för gift man vid faktisk sambeskattning jämväl borde införas vid den kommunala beskattningen framgår av vad tidigare nämnts, att ett motionsvis framfört yrkande av samma innebörd som det förevarande var föremål för prövning vid 1952 års riksdag men att yrkandet avvisades av riksdagen. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 50 yttrade 1952 års bevillningsutskott i detta hänseende bland annat följande. Då emellertid, be-

träffande kategorien gifta yrkeskvinnor, den för gifta kvinnor med barn föreslagna påbyggnaden av 300-kronorsavdraget icke avsåge annat än den statliga beskattningen, ansåge utskottet att den utvidgning av avdraget, som föresloges beträffande de i jordbruk och rörelse sysselsatta hustrurna icke heller borde ifrågakomma annat än vid statlig beskattning.

Utskottet ansluter sig till vad 1952 års bevillningsutskott uttalat i detta hänseende och anser skäl icke föreligga för en ändring. Utskottet avstyrker fördenskull de föreliggande motionerna även i denna del.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 276 av herr Ebbe Ohlsson och II: 208 av herr Nilsson i Svalöv m. fl. angående vissa ändringar i grunderna för äkta makars beskattning icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1953.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjädhall, Franzon, Spetz, Falk, Ramberg, Söderquist, Einar Eriksson, Werner, Patrick Nilsson och Magnusson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Orgård, Sundström, Sjölin, Olofsson, Brandt, Nilsson i Svalöv, Anderson i Sundsvall, Jansson i Aspeboda och Gustafson i Göteborg.

Reservationer:

I) av herrar *Magnusson* och *Nilsson* i Svalöv, vilka under åberopande av innehållet i de föreliggande motionerna I: 276 och II: 208 ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 276 av herr Ebbe Ohlsson och II: 208 av herr Nilsson i Svalöv m. fl. angående vissa ändringar i grunderna för äkta makars beskattning, antaga de i motionerna framlagda förslagen till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

2) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

II) av herrar *Werner* och *Patrick Nilsson*.